Ilustració Catalana
460

Feminal

Núm. 60
Barcelona 31 Mars 1912

LA NENA PAQUITA MADRIGUERA Y RODÓ
CONCERTISTA Y COMPOSITORA — (Matorredona f.)

L'ACCIÓ SOCIAL Y LA DONA

I

L'ACCIÓ social com a tal, no té finalitat concreta. Se proposa, en general, el be de l'humanitat y cap aquest indret s'encamina l'acció sens atànyer sexe, edat ni la calitat y posició del indivíduu com a membre social.

Pera definir y resoldre quín es el be a realisar en favor de l'humanitat han aparescut sistemes, escoles y teoríes pera tots els paladars filosòfichs, segons hagin estat els punts de mira enfocats pera l'estudi d'aquest be.

Per de prompte no's poden admetre l'escola malthusiana, que limita la procreació d'indivíduus, ni'l sistema de Nieztche, que, fiantse més en una molt especial estètica qu'en el essencial be de nostres semblants, exclou del concert humà a n'els indivíduus deformes (al invàlit, al mutilat, al mal habillat) y a n'els que per la seva edat, per la seva vida malalta ò per la seva condició pobre, no son una nota afalagadora, sinó una nota d'horror y de desagrado per aquexos superhomes que de la vida solsament volen absorbir lo que siga un *bouquet* de plahers.

Molt menys se poden admetre, encara, les teoríes del amor lliure, que son un atentat a la decencia y un suicidi de la societat matexa, la qual, en poch temps, dexaría de ser, per defecte de membres que la constituhissin.

La moral layca, sens altre frè que la propia conciencia del indivíduu, que per lo mateix qu'es víctima del egoisme ajustarà'ls seus actes ab les tendencies del seu *jo*, regularment subgectes a la propia y exclusiva conveniencia, tampoch resol, ans perjudica, el problema de la vera acció social.

S'ha d'acudir, per lo tant, a una font segura pera beure aygues pures y saludables; y si en teoría son tantes les solucions quantes les escoles dels filosophs moderns, en la pràctica, si's volen veure'ls fruyts de l'aplicació d'una teoría ò d'una doctrina, no hi hà manera de sustreures a la que Jesucrist predicà y practicà personalment y'ns legà com a Còdich adaptable a tots els temps y situacions de la vida, en el seu Evangeli.

Algú ha dit, fa poch, que l'acció social «es el conjunt dels esforsos, preocupacions y sacrificis que les classes directores fan per la classe humil» y que aquexa acció «es moralment obligatoria y falten, per lo tant, a un deber, els que no l'exercexen». Nosaltres creyem que, més que ningú deuen, les classes directores, preocuparse de la classe humil; però com que l'acció social no es solsament una acció benèfica — a la que's deuen els que possehexen bens de fortuna, — també deuen, la classe mitja y fins la proletaria, exercir la seva acció social dintre l'esfera d'acció possible. Mutuament poden y deuen prestarse, tots els estaments socials, l'auxili moral, a voltes y quasi sempre tant ò més necessari que l'auxili material.

El pobre, a qui es més discret socórrel ab el treball, que sempre dignifica, que no ab almoynes qu'a voltes denigren ò humilíen y moltes fomenten la vagancia, també, lo mateix que la classe mitja, pot contribuhir a aytal acció social en la seva reduhida esfera, y dèu al menys secundar la que li oferexen les classes superiors, procurantse aquella cultura social que l'axeca y quasi'l nivella; y, sobre tot, dèu apendre y practicar aquella religió cristiana, qu'es base de la verdadera acció social, en la que s'hi fortificarà l'esperit y hi trobarà armes pera vèncer en les lluytes d'aquesta vida. Pot, ademés, el pobre, fer molt entre'ls seus semblants, ab el consell y bon exemple.

Lo que's necessita es calor y bona voluntat en les classes directores en favor del ideal cristià, y voluntat y calor en les classes mitja y humils pera secundar y, al ensemps, aprofitarse de les obres dels primers, que'ls segons y tercers poden estimular mitjansant la gratitut y comunicant als demés l'escalfor del entusiasme de qu'estiguen possehits.

II

En tot temps la dòna s'ha distingit quan s'ha tractat de fer acció social en qualsevulga de les seves manifestacions; la dòna mereix, donchs, un capítol especial d'elogis sempre que's relacioni quelcom ab el be de l'humanitat.

Però corren per aquexos terrenys y en aquexos temps escriptors moderns, tan galants y cortisans, — millor diríem despreocupats — qu'en tractantse de la dòna no la concebexen sinó com la pinten a la seva atrofiada fantasía les baxes passions que'ls devoren. Y axís surt estereotipat, en els seus escrits, un retrat de dòna que no es, ni de lluny, el retrat de la dòna civilisada, y molt menys de la que té conciencia dels debers ab si matexa y de la societat en que viu. Pretenint enlayrar a la dòna, ens la descriuen, els aludits escriptors, com si solsament tingués una estructura física modelada a la Venus de Vinci, prescindint per complert de la seva ànima y del sentiment que tant l'ennobleix, y si d'aquest fan alguna referencia es pera lamentarse de que la dòna siga víctima de lo qu'anomenen ells *fanatisme* religiós, sense sapiguer què es fanatisme ni què es religió.

Y aquestos que malparlen de la subgecció en que's troba la dòna per les lleys de la civilisació y sobre tot per les eclesiàstiques y divines, ab el fals mirallet del amor lliure, volen tornarla als temps d'esclavitut ò al estat de selvatgisme en que l'envolcallà un jorn el paganisme y's troba encar en regions no civilisades.

Redimida la dòna per les salvadores doctrines de Jesucrist, en la qu'anomenen, els falsos redemptors, cadena de la religió, hi troba precisament la major garantía de llibertat y de respecte a n'els seus drets. Compàrinse temps y edats y veurèm axecada y lliure a la dòna tan aviat esdevingué la civilisació en els Estats Europeus y'l cristianisme escampà la seva llum sobre la terra. Sota l'ombra del arbre de l'única y verdadera religió cristiana, aquexa *meytat* del genre humà hi ha trobat un axopluch y un redós a les seves virtuts, que son els distintius a la seva bellesa, y entre les virtuts la més gran, la caritat, es la que predomina y s'exteriorisa.

La dòna catòlica sab be qu'aquesta virtut es «el principi vital — segons Van-Trik, — de les societats cristianes» y que «sota'l govern dels deus antichs, sustituhits actualment per moderns adoradors, l'home s'estima a sí mateix y a n'els demés els estima a mida de lo que li servexen».

Al parlar, donchs, de la caritat, voldríem fer constar, que no dèu consistir precisament en distribuhir or a n'els nostres semblants, donchs, l'or es, a la fi, un metall: l'or llegítim de la verdadera caritat es l'amor, qu'aconhorta al trist, aconsella al necessitat, instruheix al ignorant, axeca al caygut, y en una paraula, emplea la seva natural perspicacia pera remeyar tota dolencia.

El sociòlech G. Goyau es qui diu: «may podrà reemplassarse la virtut teologal de la caritat; una humanitat en la qual la caritat no tingués ocasió d'exercitarse's faría inhabitable; el fret gelaría les ànimes; per demunt de tots els càlculs continuaràn sorgint miseries imprevistes per les quals serà necessaria la caritat fins arribar a l'almoyna». Referintse a la dòna d'acció social consagrada a obres de caritat, afegeix, qu'encar que l'imperi de la justicia arribés al cimall en la distribució

dels bens, ni allavores el sant apostolat de la dòna caritativa sofrirà paro forsós, perque sempre hi haurà regions de miseria inexplorades, degudes a la miserable condició humana.

Si volem que la dòna exercexi una acció social veritable, no permetèm que tinga altra esclavitut, si tal pot anomenarse, que la dels seus debers. Si'l catolicisme es base de tal acció, dexèmla lliure y ella explayarà la seva ànima escampant arreu les tendreses del seu sentiment en be dels seus semblants: si té iniciatives, apoyèmla: si no'n té, sapiguèm inspiralshi. De les bondats naturals del seu esser, y de les que ab una saludable educació hagi adquirit, naxeràn y crexeràn arbres fecundíssims, quals fruyts assaborirà la humanitat, moral y materialment necessitada.

Si l'amor de caritat fa prodigis en l'home, en la dòna virtuosa, per tenir en ella'l seu natural assiento, els multiplica, perque ademés de ser suau y tendre'l seu amor y gosar el privilegi de la sugestió, té un ascendent tan propi sobre'l sexe fort, que domina, sense pretenirho, a la societat que la volta.

Nos plau, en extrem, que la dòna's distingexi per la seva pietat, però'ns desagrada que's reduhexi a mastegar pare-nostres y avemaries en la casa de Deu Nostre Senyor, dexant, tal volta, oblidades les seves obligacions domèstiques, y no coadjuvant a aquexes obres exteriors d'*anar al poble* com reclamen els temps presents. Mirem de mal ull a aquexes beatutxes (y que'm perdonin) qu'estan més enterades de quants y quantes entren y surten del temple, de còm vestexen *elles*, de quants y quantes van a confessar y del temps que passen postrades devant del confés, y de tantes altres xafarderíes, fàcils d'endevinar, y per axò les omitim, que passen dintre ò fòra del vehinat, murmurant, encara que sía baix baxet a l'orella de la vehina, que no de lo que falta a casa pera complaure al pare, al germà ò al marit, de l'urgencia en socórrer a tal ò *quala* del barri, d'aquell noyet ò noyeta que corren solts pel carrer aprenguent el mal, etz., etz. Grats son a Deu els resos d'uns llabis fervorosos si no son en perjudici d'altres atencions: hermosa es la costum d'acompanyar a Jesús Sagramentat en la soletat de son Sagrari; molta oració reclama la justicia divina pera detenir son bras justicier, però es altament meritori y sant cercar ovelles descarriades, salvarles del abim y tornarles a la pleta exercint la missió que les obres de misericordia, tan amples en la seva aplicació, hi hà establertes en les obres socials.

El cor de la dòna, naturalment inclinat a la compassió, s'ha donat compte del gran be que pot fer llensantse al camp de l'acció social. Per dintre y fòra de Barcelona son ja nombroses les obres que son testimoni de lo que pot la dòna. Reconexem que poden sofrir entrebanchs pera surar, el primer de tots l'apatía de moltes dames en secundar iniciatives laudables d'altres dames de bon criteri, gran talent y de cor nobilíssim; per axò cal tenir en compte lo que diu Wogían: «tant l'apatía com el pessimisme, son malaltíes que deuen y poden curarse ab l'activitat y l'entusiasme.»

Vínguen, donchs, noves associacions femenines ab el sagell cristià, catòlich; víngui sinó l'auxili necessari a les ja creades, y la societat serà salva.

JOSEPH MATAS, PBRE.

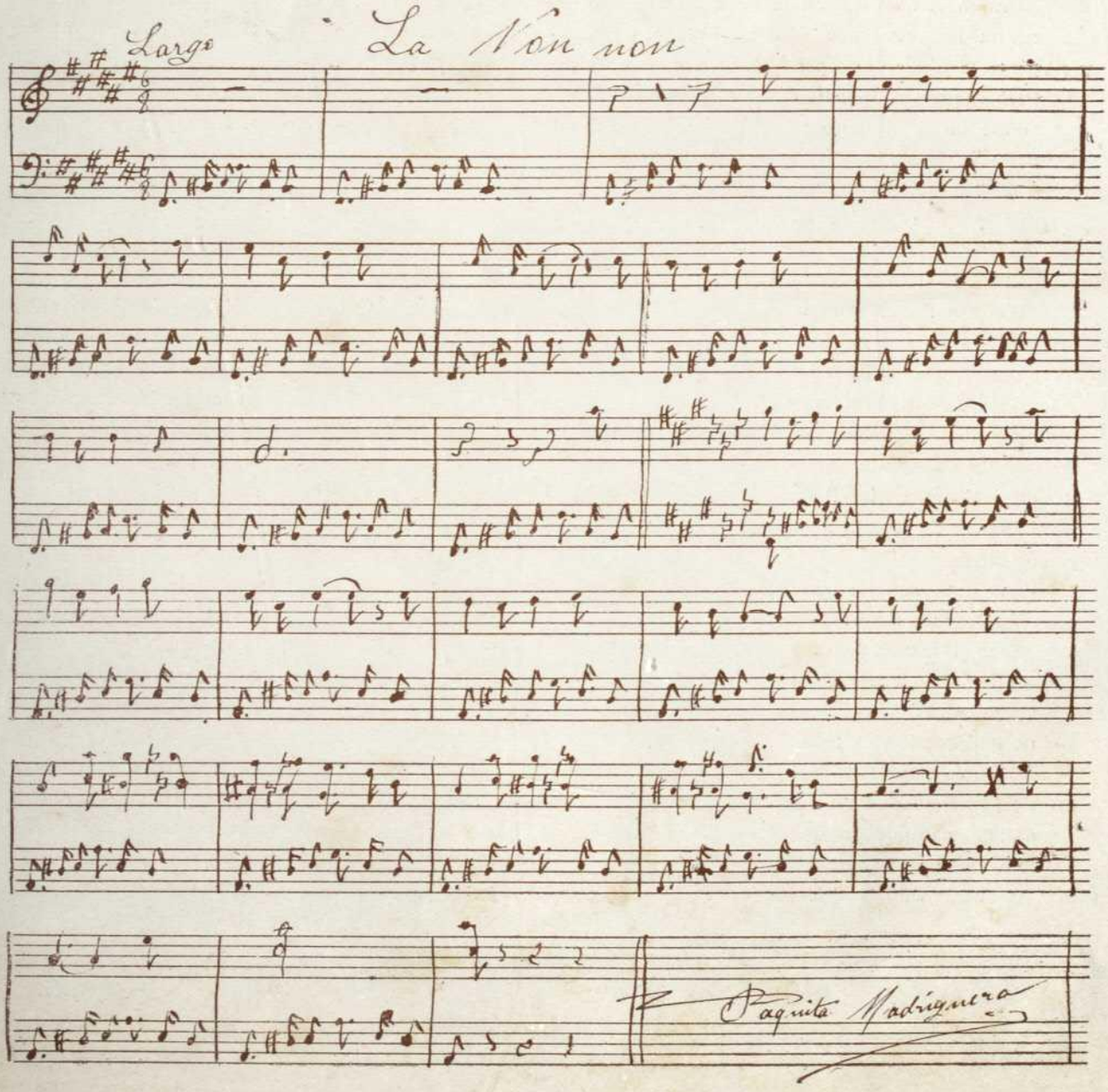

LA BARCELONINA ARTISTA

Paquita Madriguera

Paquita Madriguera es una deliciosa criatura de onze anys, rossa com una bromera d'or, gentil com una aucella, d'ulls clarissims y de llabis riallers, que'ns sorprengué la nit del 18 de Mars en el Palau de la Música Catalana, ab un Recital en que's revelà pianista notable y originalíssima compositora.

Diu d'ella'l mestre Francesch Pujol, en una exquisida presentació de la petita artista, que té un sentiment del ritme, una intuició expressiva que causen maravella. Mes si les seves dots d'executant son tan be aprofitades baix la direcció dels seus mestres Marshall y Granados, les seves qualitats de compositora, qui se presentaren en ella quan no tenía encara cinch anys, son realment prodigioses.

Per aquell temps, la gentil Paquita esperava la vinguda d'un nou germanet, y volguentli preparar un present, rès li semblà més apropiat qu'una cansó pera bressarlo y dormirlo. Y axís nasqué la *Non-non* qu'avuy oferim als nostres llegidors.

El medi de que's val la nena Madriguera pera realisar les seves concepcions es el piano, y forsosament té d'esser axís per què no'n coneix d'altre. Però d'aquest medi ne treu també un partit sorprenent; riquesa de sonoritats y de coloració, adaptació molt justa de la idea al medi sonor, varietat de matisos en el timbre, y troballes tan felisses com la imitació del cant del grill en la «Capvesprada d'estiu.» De tot hi hà: riquesa d'harmonía, rítmica ben sentida y a vegades forsa original com en la «Boda India»... Es senzillament prodigiós.

Paquita compon sense esfors, sense fatiga; com canten els aucells y donen les flors el seu aroma. El seu talent, afegeix el mestre Pujol, es la manifestació d'una naturalesa musical enterament excepcional; una naturalesa en que totes les sensacions, els sentiments y fins podríem dir les passions (per que; anèu a saber lo que hi passa per aquell petit cervell tan despert y aquell cor tan vibrant!); tot, tot se traduheix en música, y aquesta musicalitat no es el producte de un conreu pacient y d'una disciplina acurada, genre de tortura a que se solen sotmetre les criatures prodigioses; aquesta musicalitat es innata; es pera la bulliciosa Paquita com l'afició a les nines, com la déria de saltar y córrer y fer ball rodó; es una potenta necessitat del seu esperit que's traduheix en improvisacions vagues y fugitives, quan la sensació ò l'impressió sentides no son prou fortes pera cristallisarles en una concepció determinada. Però quan l'imaginació, quan el sentiment son fortament tocats pera una visió de natura, com en les seves obretes «Capvesprada d'Estiu», per una ficció sentimental com en la «Boda India» ò per un espectacle fortament colorit com en «L'Aplech de la Ermita», aleshores aquest temperament privilegiat sent la necessitat de traduhir musicalment la plenitut de la emoció despertada, y heusaquí la gènesis de les composicions de la xamosa Paquita.

FEMINAL se complau en felicitar la llar hont ha florit aytal petita maravella, y sols se permet desitjarli un bon conreu físich, pera que'l seu organisme no's vegi may sotmés malaltíssament al estudi.

Enriqueta Goletti, distingida pianista qui ha donat en la Sala Granados el primer concert a benefici del monument a Isaac Albeniz — (Torres f.)

Enriqueta Goletti

Heusaquí un'altra dexeble del mestre Granados qui sab enaltir lo seu ilustre mestre. Al anunci del Concert de la gentil artista, el primer de la sèrie dels organisats per l'Academia Granados pera costejar el monument al mestre Isaac Albeniz tot quant Barcelona conté d'aymants del Art, acudí a la elegant sala de l'Avinguda del Tibidabo, pera aplaudir el talent y la execució de la senyoreta Enriqueta Goletti y rendir axís homenatge a la memoria del insigne autor l'*Iberia*.

Les germanes Palau

Son aquestes dues notables artistes, qual rellevant qualitat es la discreció y el bon gust. En el concert que derrerament donaren en la sala d'actes d'una de les més importants entitats de Barcelona, reculliren grans y merescuts

Senyoreta Clotilde Palau, notable artista de cant. — (Banús f.)

aplaudiments, abdues per el remarcable talent ab que interpretaren un escullit programa en el que ocupava la part principal una selecció del hermosíssim *Cansoner selecte* que l'art català dèu al eminent musicògraf Joaquim Pena.

Carme Planchon de Baró

Massa modesta per son real talent, qu'amaga com s'amaguen les violes llur càlzer en les ubagues, la dexeble d'en Costa y Noguera merexería ocupar nom y lloch preeminents entre'ls artistes barcelonins.

Possehint desde'ls 17 anys y guanyats ab gran triomf, els seus títols de professora de música en el Conservatori, Carme Planchon, es avuy una de les més notables mestres de música de Barcelona, y es de doldre que no's fassi co-

Senyoreta Cándida Palau, distingida concertista de piano

nèxer més que pels notabilíssims dexebles que forma.

La eminent pianista donya María Lluisa Ponsa, tan aplaudida sempre, està organisant ab el concurs d'altres grans artistes dos grans concerts de beneficencia que sembla tindràn lloch en la primera quinzena d'Abril en el saló de descans del Liceu.

Donya Carme Planchon de Baró, distingida professora y concertista de piano

EL PATRONAT SOCIAL ESCOLAR D'OBRERES DE MATARÓ

La festa de la Germandat y concurs de curacions

AB el nom de *Patronat de la Coma*, existeix a Mataró una obra social de la que un hom voldría parlar en termes no usats encara, ja que'ls encomiàstichs de consuetut aparexen febles pera expressar els sentiments que inspira.

El Patronat social escolar d'obreres ab ses escoles y ses diverses y admirablement pensades organisacions es el primer qu'existeix en Espanya y fou instituhit en 1869 per una modesta obrera, Dolors Clariana y Cabot, qual nom mereix d'esser esculpit en marbre. Escoltèu, com ella, la pietosa y caritativa filla del poble, conta en ses memories l'origen de la fundació qui deuría esser visitada per totes les dònes riques y ocioses, aquexes qui podríen — quan menys — prestarli l'ajuda dels seus diners a cambi del compliment de un deber.

Una excursió

«En 1869, prop de casa meva vivía una nena, qui als 9 anys no sabía ni el

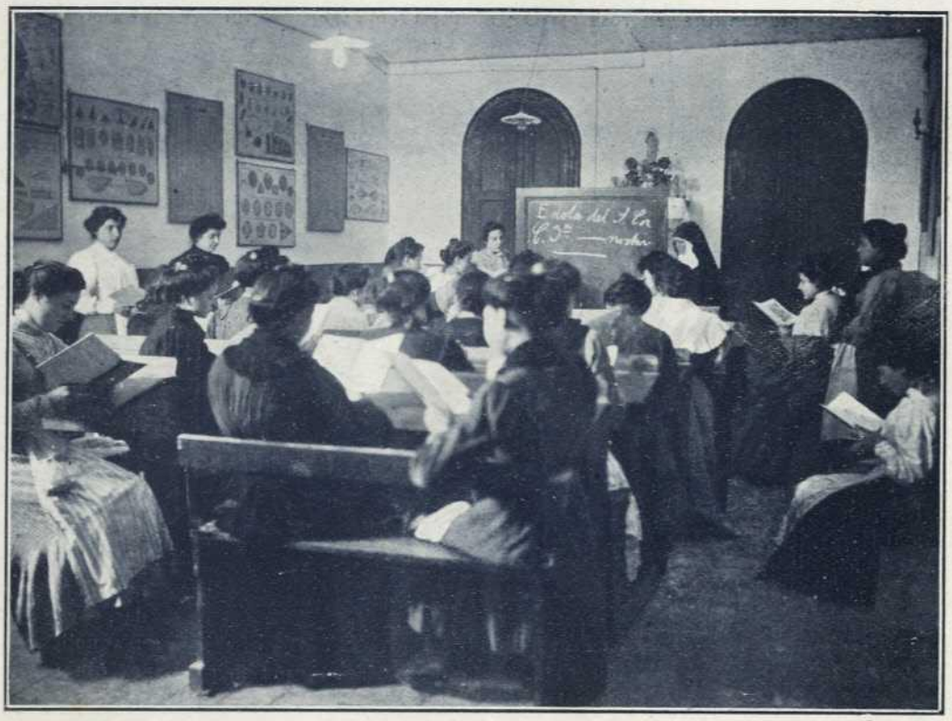

Una aula

Pare nostre. Era en una festa d'estiu, quan vaig comensar ma tasca d'ensenyarli lo que ella ignorava. Abdues ens assentarem pera *donar classe* en els grahons del Convent de Caputxines. Al cap d'uns dies, se li ajuntaren altres petites companyes. Acabada la feyna, els dies de treball, me n'anava a trobar les nenes qui m'esperaven jugant. Les cridava y s'assentaven en terra voltantme. Escoltaven devotament la paraula del Senyor qui's valía dels meus pobres llabis pera encomanàlshi ensenyanses de virtut y de pietat. La guerra civil de 1873 ens foragità d'aquells llochs. Aleshores, ab algunes almoynes recullides, llogarem una entrada...»

L'any 1874 el reverent Galí secunda les iniciatives de la bondadosa Dolors Clariana y Cabot y les acull en escola dominical. D'aleshores ensà, els sacerdots successors del reverent Galí, anaren prestant llur ajuda a l'obra meritíssima, fentla créxer, fins que fos arribada a mans d'un ministre de Deu, home de exemplars virtuts y notable cultura, el doctor don Joseph Valdé. Ell afegí a les escoles un Cercle d'Estudis socials, les dotà d'escullits avensos pedagògichs moderns, organisà'l Secretariat popular, l'excursionisme, els Concursos d'arts domèstiques, l'escola casolana de la llar, les festes de propaganda, la guardiola, les Caxes dotal y d'estalvis, la hospedería escolar, les paneretes de nuvia, la Cooperativa de robes, la cantina escolar, les germandats d'auxilis, els cursos de Puericultura y d'Higiene, les Associacions piadoses, etz., etz. Y finalment, gracies a la entusiasta y peritíssima ajuda prestada per el doctor March, el Patronat social d'obreres de Mataró pot enorgullirse d'esser la primera fundació social femenina d'Espanya ahont es instituhida la tan útil ensenyansa de la Maternología.

La Junta d'obreres, la Superiora de les franzescanes, Protectors del Patronat y el Reverent doctor don Joseph Valdé, director

En la Exposició hispàfrancesa de Saragossa, el Jurat concedí a la maravellosa organisació del Patronat Escolar Social d'Obreres, una de ses més altes recompenses, ab un *Diploma d'Honor*.

Poques vegades com al visitar l'obra mataronina, queda desmentida la tristement

cèlebre frase del Dant: *L'avara povertà dei catalani!...* Anèu a la industriosa vila, y veurèu en admirable germanor de tasques y d'ideals, les filles de families riques y la modesta y laboriosa obrera y els més acabalats industrials y propietaris. Els homes y les dònes de més prestigi presten llur generosa ajuda a l'obra de regeneració del poble, y en mitx de tots hi sentirèu vibrar una nota que us corpendrà: la d'una ferma y seriosa amistat mútua d'una germanor enaltidora pera tots.

Allí, no semblen haverhi protectors ni protegides; allí hi hà un cambi de debers y de sentiments cristians, socials y patriòtichs.

Y tot en el Patronat de la Coma, desde son admirable director doctor Valdé, fins a la més xica de les petites obreres, passant per l'estol de cavallers benfactors y benfactores dames, entre les que ens cal citar aquella gentil y activa secretaria Magdalena Cambra, per les bondadoses francescanes, per les simpàtiques y inteligents obreres, tot per aquell casal inacabat y ja rusch laboriós y actiu, tot dona la impressió d'una obra definitiva d'educació, regeneració y fortalesa; tot allí es una llissó de socialisme cristià y una gran claror pera'l demà de Catalunya.

El taller de flors

Claror redemptora nascuda en un portal humil, com la que irradià sobre la Humanitat desde'l porxo de Betlem.

. . . . . .

De mí, sé dir que la visita feta al Patronat de la Coma, m'haurà dexat una inesborrable memoria. Me demanaren que *parlés*, que digués quelcom a n'aquelles 600 obreres, reunides en la immensa sala de festes, devotes totes de les tasques de Feminal... Y l'emoció'm corprenía, y l'endemà de ma visita a Mataró, en una *Carta oberta* dirigida al reverent doctor Valdé desde la prempsa local, jo deya, excusantme del meu silenci de la vetlla:

«¿Què volía que jo *digués*, ahir, si no més tenía forsa pera *sentir*? ¿Que no la coneix vostè, doctor Valdé, l'eloqüencia dels silencis profons?

»Mes si jo no vaig poguer parlar ahir, sento que sobre aquest tema sabré escriure; perque Deu ha benehit sempre la meva mà quan es l'ànima y els seus entusiasmes qui l'ha moguda.

»De lo qu'es el Patronat Social Escolar d'Obreres al que vostè, doctor Valdé, té consagrada la vida tota y lo més noble de son apostolat de sacerdot, de còm entenen l'acció social els mataronins y les mataronines, y de còm la practiquen, ne sabràn més enllà y tot de Catalunya.

»No pot ser altra la meva ofrena, el meu tribut d'admiració, de justicia y d'agrahiment.

»Dels derrers moments de ahir no sabría dirli gran cosa, ja. Un nús en la gola, els parpres humits, les mans florides, el cor content... l'eco de una estimada cansó barrejada a n'aquelles veus que m'aclamaven, despedintme en germana, obrera de ciutat... Avuy recordo que haguera volgut besar les mans benfactores y extrènyer sobre mon cor, aquells cors d'obreres...

Un rostre sanitós y rialler prop meu, ja en la porta, me saludava ab afecte, y vaig extrènyer aquelles laborioses mans, que batíen alegres, y en elles totes les altres mans, les de les obreres y les de les dames qui'm voltaven y les dels protectors exemplars, y les d'aquelles santes francescanes educadores, y vaig poguer dir solament: «¡Arreveure tots!»

Y axò serà, forsosament aviat, car ja anyoro el tros de cor qu'he dexat en aquella estreta de mans, tota amor y sinceritat, tota solidaritat cristiana y femenina.»

Carme Karr.

Un obrador

Classe de tall y confecció

L'exposició de l'Escola casolana. Rentat y planxat

Les oficines. Caxes d'estalvis, dotals, etc., etc.

LA FORASTERA

DESAFIANT l'ayre fret y l'humitat dels camins argilosos, una dòna ha pujat a la montanya erma, ahont no hi creix ni un pi pera oferirli un dosser ab sa copa esmeragdina.

En aquell lloch, en el pich més alt, orfe de tot, ella puja casi cada tarda, y mirant llà d'enllà en l'horitzó, li sembla recullir quelcom grat a la sev'ànima.

Divaga lliurement: fuig de la solitut de sa llar, y cerca l'altra, més intensa encara, que li ofereix la Natura en el cim més alt d'aquella montanya, trista com un día sense sol.

Els seus díes llisquen tot lo tranquils y apacibles que poden esser pera la qui com ella, tots els que veu nàxer y morir ho son de soletat amarga y de tristes remembranses.

Algunes tardes s'assenta en una pedra y recorda'ls seus bons temps, els temps en que no havíen mort encara en son cor les flors de la fè y les ilusions. Altres, s'emporta un llibre per company.

Sempre sola, sempre retreta, cerca'ls llochs poch freqüentats, entre'l menyspreu de la gent del poble, qui li guarda rencunia y la té per una dòna orgullosa

que no ha volgut familiarisarse en el poble ahont viu.

Alguns, els menys, endevinen un misteri en aquella vida y la planyen per ses penes ignorades.

Tornant de ses passejades solitaries, sempre en companyía de ses tristes meditacions, baxa lentament per les pendents relliscoses, els talons clavats a terra y les mans enguantades arronsades dintre les mànegues del abrich, el llibre a la butxaca ò entre les dents blanques y fermes del fidel perdiguer que casi sempre l'acompanya.

Quan a entrada de fosch passa pel llarch carrer ab son pàs reposat de dòna retuda, el cap cobert per el vel fosch qui fa ressaltar sa pàlida morenor, es quan ab més insistencia se fixen en ella les mirades tafaneres. Mes ella, indiferent, ni baxa la testa ni trasmuda son posat sever y altiu.

Avuy ha baxat més dejorn dels cims; l'ayre fret ha esborronat sa pell dintre les robes de dol. Un raig de sol l'ha besada quan comensava a devallar semblanta a una gran aureneta perduda y sorpresa per les gelades en la punta d'un turó. Camina depressa agafantse ab forsa a les mates que guarnexen els camins.

Les seves galtes, pàlides d'habitut, aparexen cobertes d'una forta rojor.

Ha passat aprop d'un jornaler ab qui's troba casi sempre, y un lleu somriure ha sigut la seva salutació. No li ha preguntat com altres vegades, per aquells infantons bruns que coneix y que a voltes tracta ab tanta tendresa, mentres qu'altres díes n'aparta la vista com si li recordessin quelcom que l'omple de dolor.

Avuy ha passat la dama misteriosa seria y altiva, el front lleugerament contret y l'esguart emprès d'una dura serenitat. Ha anat pujant la costa que conduheix al poble, fixo son pensament en aquell misteri de la seva vida que dexaría d'esserho si *ell* hagués estat un home conseqüent.

¿Per què hem de viure axís? — va dientse la dama bo y enfilant el corriol. — ¿Per què no haig de tenir aprop meu al home qu'estimo y al fill de mes entranyes?

Avuy, a dalt dels cims, quelcom s'ha fos en son cor, encenenthi una esperansa, y ha baxat depressa, anhelant el moment d'esser a casa pera posar una lletra tendra, ben tendra, a n'aquell home que deya estimarla per demunt de tot, y qui per feblesa d'amor envers els seus pares que sentiren sempre d'ella gelosíes, l'havía despreciada després, dexantla marxar, casi obligantli. Recordava aquells díes terribles de lluyta, quan ella's disposava a viure ab el seu filló a qui cuydava una dida. Com en un moment li havíen robat el nen, sense dexarli rès d'aquell passat que per una temporada tan breu li havía somrigut.

Tot li havía près aquella sogra sense cor: el marit, el fill y la tranquilitat.

Després, més tart, unes cartes s'havíen creuat entre els esposos: si ella volía humiliarse, si volía esser en la casa un sér sense voluntat, les coses quedaríen arreglades, els pares d'ell veuríen ab gust que's tornessin a unir. ¡Ah!... Allavors comprengué que feya falta: la mare era vella y xacrosa. Per axò la volíen ara a n'ella, pera fer d'escarràs! Ah, nó! nó! Ella també'n tenía de pares, y debía cuydarlos a n'ells, nó als que la maltractaren; y refusà la unió, mentres una rencunia sorda restava per sempre en el fons de son cor pera aquells que la sacrificaren als seus egoismes. Y si be tingué sempre una gran anyoransa per aquell fill qu'havía vist tan poch, y del quin, casi al néxer l'havíen separada, també en certs moments sentía com una temensa extranya, un pressentiment que la feya desistir de sos propòsits.

Mes avuy una santa pau ha fet parada en son ànima; un llibre agafat al etzar de la biblioteca del seu pare, el vell doctor, li ha mostrat tan negra la infantesa dels fills que's críen sense l'amor de la mare, que serena, ha baxat, resolta a posar terme a n'aquexa situació. S'humiliarà, tornarà a la llar hospitalaria pera cuydar el seu filló. Sols per ell, sols per aquell bossí d'ella matexa farà'l sacrifici.

Ha arribat a dalt, quan el sol arreplegant els derrers plechs de son mantell d'or, li ha besat voluptuosament el rostre. Ha tancat els ulls com per recrearse en la caricia calda del astre que declina, y aquella tebior li ha fet l'efecte d'una llarga besada d'infant. Y tota joyosa, com si sentís la sev'ànima rublerta d'una falaguera esperansa, ha donat els passos que li restaven ab pàs lleuger, el rostre enrogit de joya.

Al entrar a casa seva, ha besat tendrament el front de sa mare, qui estranya la llum que's reflecta en el rostre de la noya, y temerosa, com si pressentís quelcom funest, li ha entregat una carta qu'ella ha mirat tremolant al conèxer la lletra del seu marit. Uns instants ha restat parada, mirant fixament la lletra closa, sense decidirse a obrirla.

L'ha dexada sobre una tauleta, y mentres s'ha anat treyent els guants, aprop d'ella, arràn de la finestra oberta, un aucellàs negre ha fet voleyar sos cabells bruns, llensant un crit extrany.

Una esgarrifansa ha recorregut son còs y esporuguida s'ha tombat. A pochs passos, no gayre lluny d'ella, la mare dreta, apoyada en una cadira, està tan esblaymada com sa filla.

¿Quína nova desgracia espera aquella familia?

La jova mare ha agafat la carta, ha tallat el sobre y ha llegit... Y un crit d'agonía ha mort en sa gola, mentres que tirant el còs enrera, ha allargat el paper a la qui la posà al món.

Sos ulls oberts extraordinariament y l'intensa palidesa que s'exten per sa cara ha donat a compendre quelcom molt greu.

La seva mare, amatenta se hi ha acostat.

La carta ha caygut a terra, el rostre de la jove ha près una expressió tràgica y ab un gest desesperat, posantse les mans al cor, ha caygut sobre una cadira aclaparada sota'l pes de la gran desgracia.

¡Adeu! ¡Adeu!

Tot era acabat per ella! Ab aquella inesperada mort del fill finíen totes les seves esperanses de ditxa, y per aquell gran dolor no ha tingut la pobra dòna una sola llàgrima benfactora que li alleugerís la pena, car mentres els ulls romanien axuts, elles anaven cayent sobre son cor pera acabar d'abrusarlo.

María Dolors Cortada.

NOTES D'UN VIATGE AL EXTRANGER. - (PER BELGICA)

LA nostra simpàtica colaboradora donya Rafaela Sánchez Aroca, ben coneguda de nostres llegidors y llegidores per la seva ilustració y dots d'artista y pedagoga, es tornada del seu viatge al extranger pera'l que fou pensionada per l'Estat, ab obgecte d'estudiar la cultura de la dòna a Fransa, Anglaterra, Bèlgica, Alemanya, Suissa y Italia.

Devem agrahirli aquestes notes de viatge, cullides molt breument a causa del poch espay de que disposem entre la informació gràfica, notes aquestes interessantíssimes per que venen a portar en nostres planes conexements útils sempre a la tasca empresa per FEMINAL.

Parla en primer lloch la distingida professora, del Congrés de Pedología, al que va assistir a Brusseles y que fou celebrat allí en el mes d'Agost, essenthi Espanya representada per l'eminent Director General de Primera Ensenyansa D. Rafael Altamira, qual discurs sobre *Hervás y Panduro* com pedagoch y feminista fou aplaudidíssim. Espanya y Sud-Amèrica foren ben representades en el Congrés, abundanthi les dònes, totes distingides professores e intelectuals, entre elles, ab la senyoreta Sánchez Aroca per nostra terra, les senyores Amparo Cebrian de Zulueta, Elvira Bermells de Hueso, etz., etz., els senyors Vincenti, Rufino Blanco, Llerena, Santullant, José Hueso, *Alejandro Miquis*, F. Pour, Carceller y altres.

Els sis principals temes oficials del Congrés foren encomenats a les dònes, qui demostraren llur gran ilustració y conexements pedagògichs: Mlle. A. Suize el de *Les definitions des enfants;* Mlle Francia, *Laboratoire de pédologie;* Mlle Degaud, *Evolution des quantités*, Mlle R. Guillaume,

La professora donya Rafaela Sánchez Aroca — (Napoleon f.)

Un recó del Parch del colegi de Vilavorde

Gimnàs a Vilvorde

Gymnastique rythmique, etz. — Mes entre totes, les qui ocuparen lloch preeminent foren la Secretaria del Congrés, Mlle J. Ioteyko, y Mlle Gloria Kipriani; per el talent y cultura ab que desempenyà la primera, sa delicada missió y desarrollaren abdues els importants temes que'ls havien estat confiats.

Mlle. Ioteyko, doctora, professora de l'Universitat lliure de Brusseles y Directora del Laboratori de la matexa, desarrollà'ls temes següents: *Unification des termes et des mesures; L'enseignement de la pédologie aux instituteurs et aux médecins; Les bases psychologiques de l'ambidextre*, essent aquest estudi'l de la seva especialitat.

Mlle. Gloria Kipriani defensà ab gran claretat y sugestiva senzillesa'ls temes: *Ecriture et dessin ambidextres*, y *Les trofismes chez les écoliers*, presentant en abdós notables exemples qui cridaren l'atenció.

Entre altres treballs d'importancia cal remarcar els qui tractaren de *L'Ilusion musculaire chez les aveugles, chez les voyants et les sourds-muets* y el *Il n'y a pas de*

Cultura física

Mlle. Ioteyko y Mlle. Kipriani
Doctores y professores a la Universitat lliure de Brusseles

jouets pour les aveugles, tema interessantíssim y d'una gran y punyenta delicadesa.

—

Crida l'atenció de la nostra ilustre colaboradora lo molt que Bèlgica se preocupa de l'educació física de la dòna simultaniament ab la seva instruccció, remarcant

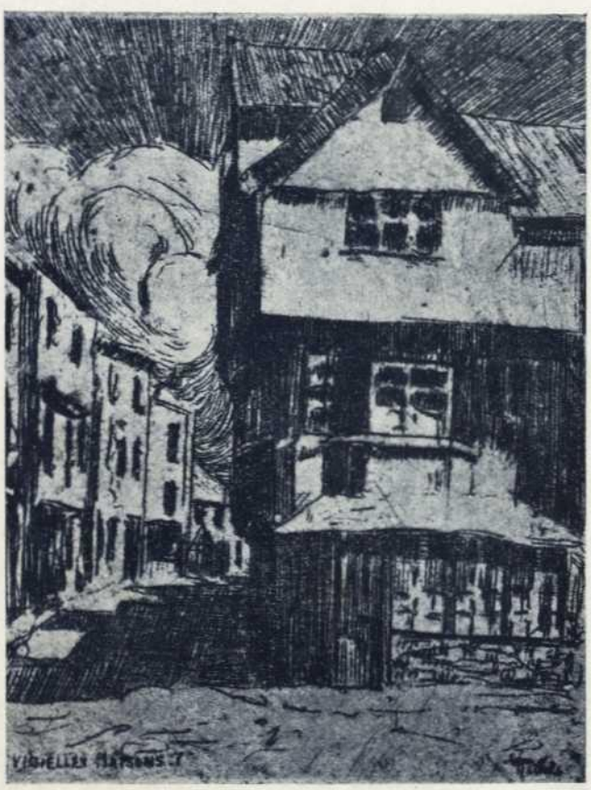

Aygua fort de Mme. Ridels

que totes les escoles tenen el seu gimnàs corresponent. Dona compte de la institució de *Les Peupliers*, en que gran part de l'ensenyansa es donada al ayre lliure, tenint cada noya en l'extens parch una parcela de terra al seu cuydado, la que presta grans serveys als seus conexements botànichs y en l'educació del gust per medi del cultiu de les plantes y de les flors.

—

Entre les moltes associacions femenines que a Brusseles existexen, tal volta es la de més importancia, pels seus fins y l'obra que porta a cap, la *Société des Arts de la femme*.

L'obgecte d'aquesta fundació es donar a la dòna qui

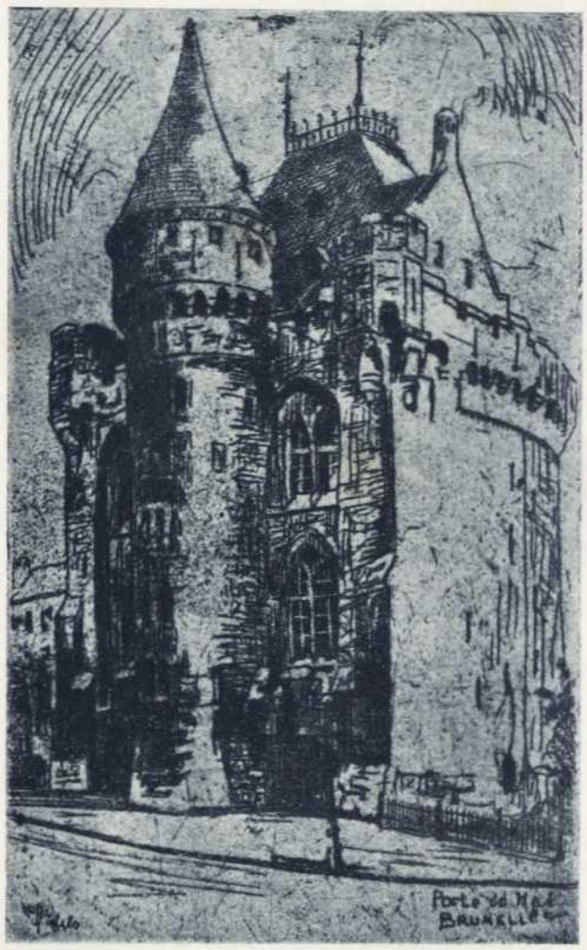

Aygua-fort de Mme. Ridels

s'ocupa d'obres artístiques ò de treballs *artístich-industrials* el medi de presentarlos al públich pera obtenirne axís majors facilitats de venda y d'encàrrech, y adhuch millors rendiments.

«Acompanyada de la senyora Presidenta de la Societat, diu nostra distingida colaboradora, vaig recórrer tot l'establiment, cridantme l'atenció'l bon gust y delicadesa ab que son executats tots els treballs, especialment les puntes.

El magnífich *xal* que la *Societat de les Arts de la dòna* oferí a la princesa Clementina de Bèlgica com present de boda es quelcom admirable, de maravellosament executat per les associades baix el dibuix de la professora Mlle Irene d'Olsrowska.

La Societat funciona baix el Patronat de la reyna Elisa-

beth y's dedica especialment a ressucitar en Bèlgica l'art de les puntes. En aquest les dònes s'hi guanyeu bons salaris, car la reyna es la primera en donar l'exemple, adquirint allí totes les randes qu'ha de menester y afeginthi premis als millors models y als treballs més ben executats.»

Ademés de les puntes, cridaren l'atenció de la senyoreta Sánchez Aroca moltes altres manifestacions de les belles arts y de les arts industrials degudes a la dòna. Pintures al oli, aquareles, ayguaforts, gravats, dibuxos, etz., miniatures, vanos, brodats, relligats (enquadernacions), etz., etz.

Especial menció merexen els ayguaforts de Mme Ridels en postals, paper de cartes, menús, etz.; y, entre aquests, els tan exquisits de Mme. Colette, l'artista muda; les flors artificials qual venda ha produhit enguany 2.000 franchs a la societat, etz.

La xifra de 98.479'02 franchs a que ascendeix les vendes de treball durant el derrer curs en la Societat, diu ben eloqüentment la seva importancia.

S. A. R. la comtesa de Flandres, qui té en venda'l seu album d'ayguaforts contenint vintidues planxes admirablement reproduhides, ne dexa'l producte a la *Société des Arts de la femme.*

Aquesta posseheix les seves classes de tall, de puntes y de dibuix (aquest especialment dedicat al art de les randes). Y en les tardes d'hivern, les dames de la bona societat brusselesa se reunexen a pendre'l tè en la *Société des Arts de la femme.*

IMPRESSIÓ

L'AUTOMÒBIL corría vertiginosament, serpentejant per les costes, y tan aviat se'l veya enfilarse fins a les crestes més altes de la serra, com tornar aprés a cercar els baxos nivells del fons d'una correguda, com seguint les tortuositats de la vertent de la montanya, entrar dins de la gran curva que volta la vall, amagarse entre la verdor d'abets y pins y exir novament, dirigintse ab furia desenfrenada vers el límit més llunyà d'aquella curva. De sobte, sobre l'abim imponent, obehint a l'inteligencia del manador, s'aturà breument trencant a l'esquerra, llensantse ab velocitat pahorosa carretera avall.

Passaven per devant dels meus ulls en confós desgavell com visions fantàstiques, pins y abets, que verament semblava que feyen acatament a n'aquell monstre de velocitat folla, dexant al seu pàs remor de vent de tempesta.

Al girar l'últim revolt de la carretera descubrírem la boyra que s'extenía per sobre'l plà, ocultant a la nostra vista la bellesa dels conreus d'aquells contorns, com si, vergonyosa la Naturalesa, volgués amagar ses messes sota l'espessa broma; y'l meu pensament també corría, cercava ab frenesí el per què d'aquell misteri qu'infundía dintre de la meva ànima la tortura del dubte, el sofriment de quelcom indescifrable... La solitut del camí produhía en mon cor un abatiment d'esperit aclaparador, y per més qu'a vegades se redressava en irada protesta, tornava a exir en mi el defalliment y'l dubte.

Corríem, corríem sempre sens que'ns aturessin los perills qu'arreu nos oferíen les atrevides pendents, els giravolts sobtats; els nostres esperits, ferms y forts, continuaven el camí sense por, cercant lo desconegut, lo ignorat; y, costa avall, ens introduhírem de plè dintre d'aquella boyra que'ns envolcallà completament, sentint de tant en tant l'údol tristíssim de la sirena que's repetía com un plany, semblant donar l'adeu a n'aquelles soletats que dexavem enrera.

El devallament del automòbil se feya difícil per aquelles boyres que, com un teló, amagaven al nostre camí multitut de perills; sens aturar, per axò, la marxa, acabavem de recórrer el tros que'ns mancava per arribar al plà y encara no'ns havíem pogut fer càrrech de lo que allà existía, per que aquella immensa nebulositat ens ho amagava; llavors, poch a poch, els arbres anaren prenent les naturals figures, el cel anava aclarintse, y varem trobarnos ab una planuria conreuada de camps de virolats colors y clapejada de masíes, qu'al passar per devant dels nostres ulls, nos recordaven la vida d'homes senzills, que treballant viuen felissos, sense lluytes, ab la tranquilitat d'ànima del que no coneix les rancunies y enveges d'aquesta vida de petiteses, de desitjos irrealisables y d'ambicions may satisfetes.

Aquella monòtona extensió de terra plana era interrompuda per diversitat de comes que de tros en tros se repetíen, donant un tint més variat a n'aquella planuria voltada de montanyes, qu'al ser creuada per l'automòbil portava en el meu recort l'anyoransa de díes de joya complerta, sense ombres qu'enterbolissin la seva placidesa.

Acabavem de donar la volta a les derreres estribacions de la serra, quan aparegué devant nostre Montserrat; la forta blavor del cel contrastava ab el tò plomís de la montanya, y per sobre ses crestes més altes sortía'l sol esplendorós, envolcallant ab un devassall de llum aquella joya de Catalunya. Al restar encisada en la contemplació d'aquell espectacle, el meu pensament interrogava: Axís com devingué esbargida la boyra lluhint un sol radiant y un día de claror purissima, ¿lluhirà pera mi la claror qu'esvahexi'l meu dubte, fentme veure la veritat sense misteris ni tenebres?

Y sense qu'aquella màquina potent defallís, el viatge continuà, dexant derrera nostre un estela de pols.

NERY GRIM

LA DONA EN L'OBRA SOCIAL Y CULTURAL DE CATALUNYA

SEMBLEN ja lluny pera nostra terra els temps en que la dòna era la *bella y eterna durmiente*, pera la qui tot dormía entorn de la seva sòn. La dòna catalana de día en día va desvetllantse, mostrant son desitx de cooperar al avens general.

Barcelona ha aplaudit derrerament tres notables conferencies femenines.

La primera fou donada per la eminent escriptora y poetisa donya Dolors Monserdà de Macià en el Foment del Treball Nacional, sobre'l tema *Les Lligues de compradores*. L'haverse ocupat la prempsa oportunament d'aquexa Conferencia, editada y impresa per la Lliga de Dames Catòliques, ens relleva de parlarne detalladament, limitantnos a consignar l'interès y simpatía que despertà.

Pochs díes després, un estol de dames y obreres enfront de les que marxa l'activa tarragonina donya María Domènech de Cañellas, ab qual colaboració FEMINAL s'ha honrat més d'una volta, donaren a conèxer en el mateix saló del Foment, per boca de sa presidenta una obra digna del més gran interès, ja que's tracta d'una nova entitat de protecció a la dòna qui viu del seu treball.

Donya Dolors Monserdà de Macià
Presidenta del Patronat de l'Agulla

La jove e ilustrada metgessa empordanesa, donya Trinitat Sais de Llabería, vocal del Comité de Dames en el Congrés d'Higiene Escolar, se feu finalment merexedora dels més sincers aplaudiments per la interessant Conferencia que donà en l'Ateneu Barceloní sobre la utilitat y finalitat d'aqueix Congrés del que son esperades importants reformes en l'ensenyansa y en la higiene, aquests dos puntals de

Donya María Domenech de Cañellas
Presidenta de la Federació Sindical d'obreres

Donya Trinitat Sais de Llaberia
Distingida doctora en medicina

fortalesa de tota nació. En llenguatge clarissim y senzill exposà la necessitat de que la dòna com a mare y educadora cooperi al èxit del Congrés, obra utilissima de cultura; els mals nascuts de la manca d'higiene en certes aules y de les deficiencies del material escolar, demostrant que nostres mestres son veritables hèroes y heroines per l'ambient en que treballen sense cap ajuda y sense casi bé recursos.

Ab la distingida conferencianta, FEMINAL diu a les dònes, a les mares de Catalunya:

L'horitzó sembla aclarirse. Hi hà avuy en les altes esferes qui sembla interessarse pera la cultura patria. Hi hà inteligencies y voluntats. Prestèmloshi nostres esforsos en la tasca, y ajudèm tots a que aquest Congrés, en qual organisació y a quals èxits ha estat cridada la dòna a cooperar, sigui els primers raigs de sol d'un gran triomf, ben necessari. Es absolutament necessari que tots els patriotes s'interessin al èxit del Congrés, y molt especialment les mares de familia qui tant han de cooperar a l'obra del mestre, desde la llar. Aquest Congrés es el primer qui haurà tingut lloch a Espanya, no ho oblidèm. Y es Barcelona l'arruxada, la valenta, la culta, qui la primera haurà axecat la veu pera aquesta gran manifestació de cultura y d'esperansa alhora qui serà un nou floró pera sa corona.

Donya Josefa Casagemas, viuda de Llopis, Presidenta honoraria del Comité de dames del Congrés. Vocal de la Junta de Primera Ensenyansa y Presidenta de la Junta protectora del Colegi de la Purissima pera sorts-mudes

Un grupo de laborioses dames, entre les que s'hi compten com a Presidenta honoraria la culta y activa vocal de la Junta de Primera Ensenyansa senyora Casagemas, colaboradora de FEMINAL, y com a Presidenta efectiva la tan prestigiosa professora donya Celestina Vigneaux de Corominas, ilustrades mestres y doctores, y alguna infatigable publicista, treballen ab entusiasme al costat de la Junta de metges y professors presidida per el benemèrit iniciador del Congrés d'Higiene Escolar doctor don Manuel Mer y Güell, tan ben secundat en ses tasques per els doctors Anguera, Verderau, y altres; per l'inteligent arquitecte senyor Juan, per el tan reputat professor de Cultura física don Jaume García Alsina y altres.

Comité de dames de la Junta organisadora del Primer Congrés d'Higiene Escolar que tindrà lloch en Barcelona a primers d'Abril
(D'esquerra a dreta, en peu): les professores senyores D.ª Irma Dalgá, D.ª Rafaela Sánchez Aroca, D.ª Rosa Sensat, vocals, y D.ª Maria Baldó, secretaria.
(Assentades): D.ª Carme Serra, professora; D.ª Trinitat Sais, doctora en medecina, vocals; D.ª Celestina Vigneaux de Corominas, professora, Presidenta; D.ª Carme Karr, Vice-Presidenta. — (Photo-Studio Areñas)

ARRIBADA d'un viatge un poch accidentat, qu'ha dexat en ma memoria variades impressions, que tal volta influhexin en lo camí de ma vida, la conexensa de dònes catalanes de primera fila, quals esperits treballadors, cervell de geni y admirables obres, m'han corpresa, fentme veure horitzons plens de bellesa; reposo ara, fruhint d'una pau suau y dolsa, al redós d'aquestes montanyes valldemossines, disfrutant de díes esplendorosos de primerenca primavera en tebiors d'estiu. Envolcallada per tant de goig, rodejada dels sers estimats que tant anyorava, sent horror a sa capital y sempre trob una excusa per dexarhi d'anar. ¡Es tan bona sa vida en l'estimada llar, després d'un traqueteig per aquests mons de Deu, en mitx des bullici de populoses ciutats! ¡S'hi està tan be baix de ses letànies y facés des meu jardí assoleyat, sentint sa remor de ses curvades paumes al besarse unes ab altres, empeses per un oretjol que porta olor de flor de taronger y favera! Es narcisos y humils violetes portades de recons humits y ombrívols, per esser trasplantades entre geranes y rosers, confesso qu'en certa profanació de sa seva selvatge modestia, també oferexen llur entabanador perfum y es aucells confiats en sa bona acullida qu'aquí tenen y golosos de ses miques de pà que may los falta, acudexen de per tot arreu, agoserats y atrevits fins a molestar a n'en *Shaldy* que geu demunt sa miranda, rebent de plè es raigs d'un sol que torra. Aquests teuladés casolans que gisquen, s'encalsen y fan mil moneries pera conquistar sa femella que ja sent frisansa de dur busques entre es brancàm des cirerers qu'esclaten ò dins ses persianes de ses cel-les tancades, son heraldes des cantors rossinyols, quals delicioses tonades no's torbaràn gayre a poetisar, ses nits de lluna, aquest verdós replà de s'escalonada frondosa que mena a n'es Teix.

La senyoreta Pura Lago, eminenta pianista — (Gòmez f.)

Ara lamento sa peresa produhida pel benestar dins aquest paradís, que m'impedí d'assistir a una festa que formarà historia entre es notables acontexements palmesans, doblement per qu'ella fora estat tema principal de ma crònica y ara tinch de parlarne en s'entusiasme que m'han dexondit es articles d'un munt de periòdichs locals. Dich tinch de parlarne, per qu'es un deber de sa vostra corresponsal, el dar compte des concert de Pura Lago, celebrat en nostre Teatre Principal la nit del 25 de Febrer a benefici des soldats qu'en el Riff lluyten per la Patria. Just es qu'aquesta dòna-àngel rebi es tribut d'admiració merescuda desde ses planes de FEMINAL, essent mirall y exemple de caritat y altruisme per aquelles cohibides que tinguent aptituts per esser útils a s'humanitat, a sa familia y a elles matexes, però que no sabent veure prejudicis ni desplegar ses ales per por de caure de primera embestida, resten incògnites, inútils, oblidades.

Purita Lago, casi dins s'adolescencia, ha donat proves a Palma de dòna enèrgica, d'ànima gran, d'esperit enlayrat, de cor compassiu, de sentiments vibrants, de temperament artístich. Una *fada* de ses víctimes de la guerra, que'ls ha portat alegría y consol, dons que benehiràn es afavorits y son nom desd'aquest fet inoblidable, serà pronunciat en veneració.

Asseguda sa gentil pianista devant es Chassaigne, feu córrer sos dits privilegiats per demunt es teclat, y brollaven harmonioses ses notes qu'en Bach, Marqués, Scarlatti, Schumann, Beethoven y Albeniz, en maravellosa inspiració transcriviren a n'es pentàgrama. Es cors bategaven anonadats devant sa jove y genial artista y ses mans de tot Palma s'ajuntaren per aplaudir a s'agoserada heroina qu'en sa valentía ha mostrat es camí a seguir a sa indolent, però no inútil mallorquina. Orgullosa pot estar aquesta graciosa filla de sa poètica Galicia, satisfet el professor d'aquella matexa terra, Pascual Vega, cèlebre per les seves notables «Alboradas», satisfet el mallorquí resident a Canaries senyor Baunin y en particular el nostre paysà l'inteligent Balaguer, qu'es part principal en los llorers conquistats per sa privilegiada dexeble, sentintnos es palmesans plens de satisfacció per tenirla entre nosaltres desde fa dos anys, havent estat els primers en fru-

AYGUA COLONIA

Les grans cantitats d'Aygua Colonia Orive que's gasten a Espanya, s'expliquen per la seva superioritat incomparable y sa baratura sens igual, y per les facilitats de sa adqeisició. Per 8'50 pessetes 2 litros; 16 pessetes 4 litros. S'envia franca estació demanantla a Logroño al seu autor enviant el seu import.

hir el seu art. Qu'ella siga sa qu'hagi romput es foch colgat dins es cors de ses meves compatriotes, marcantlos una ruta lluminosa, empesa per sa virtut y caritat vers les que patexen. Benhaja ses dònes valentes que saben rompre ses cadenes que mos oprimexen y coratjoses vencen, sortint de sa prostergació en que ranicesses que s'imposa fer desaparéxer, mos té recloses. La senyoreta Lago's bastà ella sola per omplir es nostre primer teatre. Es públich, atret per sa seva maestría en es difícil art musical, desitjós de noves y agradables emocions, respongué a son crit patriòtich, ingressant en taquilla més de cinch mil pessetes, cantitat de qu'ella feu entrega a nostra augusta Reyna, acompanyada de vibrantes retges.

Rèbi la intrèpida artista ma coral enhorabona, seguèxi sempre avensant, no's cansi d'axugar llàgrimes, qu'aquesta es sa caritat més agrahida a la terra y millor acullida a n'el cel.

—

Es passat Carnaval, pels sumptuosos salons de les senyores Gual de Torrella, Comtes de Peralada, Alvarez y Pons, desfilaren remarcables comparses, hàbils intèrpretes de la «Geisha» y «Molinos de Viento» omplintlos d'alegría y dexant a les concurrents un recort durader de gracia y gentilesa. Tingueren un èxit felís y cal que per l'any que ve siguin moltes que seguesquin ses iniciadores, ja qu'ab aquest motiu, conreen s'art, se divertexen y son una nota simpàtica de color y alegría.

COLOMA ROSSELLÓ DE SANS.

Valldemossa, Mars de 1912.

Fragment de la Conferencia de la senyora Monserdà sobre les Lligues de Compradores

LA presidenta de la Lliga de senyores acaba de proposar a ses socies que, a fi d'aumentar els fondos de la Societat, s'avinguin a introduhir una setmana d'estalvis cada trimestre, per l'estil de la adoptada per les sufragistes yanquis. Aquests estalvis deuen ferse no solsament sobre'ls gastos ordinaris de la casa, sinó també sobre'ls personals de cada socia, qu'en aquells díes deurà imposarse tota classe de sacrificis en profit de la causa feminista.

El programa pera la setmana d'estalvis conté'ls següents manaments: Absténte durant aquesta setmana de tots los gastos supèrfluos y reflexióna be còm pots fer tota classe d'estalvis. Emplèa margarina en lloch de mantega, beu aygua en compte de vi ò cervesa, y cafè de malta en lloch de cafè. No vagis a visitar cafès, restaurants ò dolseríes. No prenguis el tramvía si pots anar a peu. No lloguis auto ò cotxe, sinó emplea'l tramvía si es necessari. Evíta les distraccions que costen diners. Considéra com un gust el poder contribuhir a que les dònes conseguim el dret electoral. Trebàlla pera que tes conegudes formin part de la Lliga de Senyores daneses. Envía a n'aquesta'ls estalvis qu'has pogut fer durant aquesta setmana, ab indicació de còm los has verificat.

Perfumeria y obgectes de tocador de totes marques y de tots preus.

Velshiaquí la derrera paraula del modernisme actual, relativament al feminisme extranger.

Jo, senyores, no'ls demanaré aquesta Quaresma de sacrificis de gustos y diners que la presidenta de la Lliga de Senyores de Dinamarca demana y ¡obté! de les seves associades; per que jo, en tots los problemes socials y en tots los més grans conflictes, no hi sé veure més qu'un sol deslligador y un sol poder capàs pera dur a cap les més trascendentals millores. Aquest deslligador, aquest redemptor, aquest poder, es l'Amor.

Lo Pare Lacordaire, diu d'ell: «que una sola gota d'amor, colocada en la balansa en contraposició de tot l'Univers, la arrastraría com la tempestat arrossega una bolva de palla.»

Jo, avuy, senyores, no'ls demano diners ni sacrificis de cap mena; sols les demano una almoyna d'aquest amor, del amor de que parla'l Pare Lacordaire y una mica, mica de la reflexió de que tan sovint les he parlat en aquesta Conversa, pera que, veyent y sospesant los grans beneficis que pot reportar a les nostres germanes obreres l'organisació del nostre lliure acte de comprar, s'adherexin a la Lliga de Compradores, y, una volta en ella, se comprometin a cumplir exactament, fermament, los devers que'ls imposa.

Cal pensar qu'aquexes Lligues no son ilusions, ni provatures nostres; donchs qu'actúen ab gran èxit als Estats Units, a Fransa, a Bèlgica, a Alemanya, a Anglaterra y fins al Egipte; y les nostres senyores, sempre generoses, sempre capdevanteres de les pràctiques del be, no poden restar sordes ò indiferentes pera aquesta obra d'Amor, de Justicia y de Pau social.

Y per acabar aquesta ja massa llarga Conversa, y per si jo no he sapigut explicarlos prou be l'Obra que's va a fundar, ni he lograt interessar lo seu cor per ella, vaig a tancarla ab los hermosos paragrafs que l'insigne Cardenal Gibbons, predicant en lo día 6 de Desembre de 1900, en la Catedral de Baltimore a favor de les Lligues de Compradores, los digué, dirigintse a les seves oyentes:

«Potser vosaltres me dirèu: ¿Per què me'n tinch d'ocupar dels negocis dels altres? Ja'n tinch be prou ab los meus. ¿Per ventura tinch d'esser jo'l guarda del meu germà? Veusaquí les paraules de Caín, lo primer assessí.

»¿Què hauría estat de vosaltres y de mí, si Cristo, Salvador nostre, hagués dit: ¿Per què tinch d'esser jo'l guarda del meu germà? Donchs, que tots restaríem avuy en les tenebres de l'idolatría.

»¿Què hauría succehit a la societat humana si'ls Apòstols haguessin dit: ¿Per què tenim d'esser nosaltres los guardes del nostre germà? y entornantsen a casa seva, haguessin interromput lo seu ministeri, després de la desaparició del Mestre? Que nosaltres hauríem sigut privats de la gracia infinita de la civilisació cristiana.

»Donchs be, jo vos dich que vosaltres ¡ho teniu de ser lo guarda del vostre germà! Vosaltres, no podeu, com lo Salvador del món, tornar la vista als cegos, l'ohit als sorts, la paraula als muts, ni donar vigor als membres paralisats; però podeu operar los miracles de la gracia y de la misericordia en favor dels vostres germans que patexen.

»Y pensèu que ¡may! estarèu tan aprop de Deu com després d'haver aliviat los dolors dels altres...»

HE DIT.

Barcelona, 22 Febrer 1912.

Als clients de S. de Orive

No havent sigut cap consumidor dels meus productes favorescut per la sòrt del últim sorteig, guardin els bitllets que tinguin en son poder pera entrar a nova sòrt. Mon desitx es regalar el xalet al que tingui número igual al del premi major de la jugada de la Rifa Nacional, del 20 de Janer de 1913. Se segueix obsequiant als meus clients ab els bitlles que resten: comprant les 6 pessetes en **LICOR DEL POLO** y **AYGUA DE COLONIA**, com se va fer fins al 20 del actual. Logroño, 21 Janer de 1912. **S. DE ORIVE.**

LA BONA ECONOMÍA consisteix en no gastar lo necessari, y la pratica higiènicament el que, usant el LICOR DEL POLO, dentrífich sens igual, evita gastos majors en medicina ò operacions a la boca, indispensables al que descuyda la seva dentadura.

MOSAICHS E. F. ESCOFET & C

Ronda Sant Pere 8

¡Mares empleyeu
POLVOS NOËL
pels vostres estimats nens!

Polvos antisèptichs, refrescants y absorvents

Se usen en Hospitals y Cases de Maternitat

Usats després de rentarse eviten qu'ab l'humitat y'l fret se tallin les mans. L'únich preventiu dels penellons

De venta en Farmacies y Drogueries. Pots a 60, 35 y 20 cèntims.

Agent en Espanya: JOAQUIM FAU, MALLORCA, 184. BARCELONA.

Poden usarse en totes les edats.

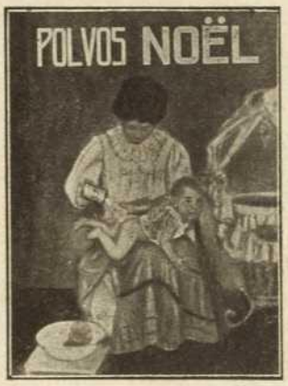

El millor aliment pera les criatures y convalecents es el que preparan els químichs LAVORY & MOORE'S de Londres.

IMPOTENCIA

DE ABDOS SEXES
Radicalment curada a tots edat per les
PILDORES OURANIA
Nou descubriment. - Immens èxit.
Tractament enèrgich y sens perill.
Curació garantida ab un sol frasch.
Envio discret. Preu del frasch 10 franchs.
Frasch ab instruccions per correu, ptes. 12
En Barcelona: **VIUDA de SALVADOR ALSINA, - 4, Passatge del Crèdit.**
LABORATOIRE NORDERN
— *31, passage du Hâvre, 31. PARIS.* —

AB MOTIU DEL PROXIM TRASPAS
AL **PASSEIG DE GRACIA, núm. 18** (XANFRA CORTS)
La Llencería de EDUARD CASAS, Corribia, 21
(Devant de les escales de la Catedral)

LIQUIDA

a preus sumament inverosímils, inferiors al de cost, tots los géneros fins a mitjants d'Abril

Obertura del nou local el próxim Abril

Cultura Femenina

CONFERENCIES DE
CARME KARR

Donades al Ateneu Barcelonés l'any 1910

Se ven a les principals llibreries. Preu: 1 pta.

¡FORA CABELLS BLANCHS!
—TINTURA SENS IGUAL—
Bayona—Pasajes
No n'usen d'altra que la sens igual de O. BERNET, farmacèutich químich de Bayona. Immillorable pera comunicar á les canes son primitiu color.
Higiènica, inofensiva: d'us molt fácil
¡Cuydado ab les falsificacions!
De venda: Principals perfumeries, drogueries, perruqueries

FÒRA PÈL MOXÍ

Polvos cosmètichs de FRANCH
DEPILATORI QUE NO IRRITA LA PELL
TREU EL PEL MOXÍ EN DOS MINUTS
MATA L'ARREL

BORRELL: Comte del Assalt, 52 (Carrer Nou). - BARCELONA
S'envia per correu certificat anticipant pessetes 3'50

LLIBRE NOU **VIDA TRIOMFANT** LLIBRE NOU

Novela per MIQUEL ROGER Y CROSA — **2 pessetes**

Ab el preciós DEPILATORI VICTORIA

BELLESA

de fama universal, desapareix al acte el pel moxi de la cara, brassos, etz., y mata l'arrel sense irritar la pell. *Se garantisa. UN FRASCO: 4 PESSETES.* — DEPOSITS. Barcelona: Hospital, 2, droguería. — Saragossa: Don Jaime I, 21, droguería. — Santander: Plassa de las Escuelas, 1, droguería. — Coruña: San Andrés, 119, farmacia. — Bilbao: Drogueries de Barandiarán y C.ª — Pamplona: Plassa Constitución, 43, farmacia. — Valencia: Pintor Sorolla, 39, farmacia. — San Sebastián: Plassa Guipúzcoa, 6, droguería. — Palma de Mallorca: Càrmen, 28, farmacia. — Sevilla: Basar de la Campana, Campana, 5. — Madrid: Carrer Ancha de San Bernardo, 15, farmacia y Mayor, 1, perfumería. — Màlaga: Carrer Compañía, 22, farmacia. — Granada: Reyes Católicos, 44, perfumería. — Las Palmas: Triana, 29, droguería. — Santa Cruz de Tenerife: Plaza Constitución, droguería. — AL POR MAJOR. *Argenté Costa y C.ª*, carrer de Quintana Baja, 63, BADALONA - (Barcelona), quins remeten per correu certificat el *Depilatori* al qui envihi *5 pessetes*, y la *Crema* per ferrocarril *5 pessetes*.

Lo millor del món pera embellir y conservar el cutis, *sense necesitat de usa polvos*, es la deliciosa **Crema Líquida, ANGELICAL CUTIS,** dona al rostre, brassos y bust una blancura de perla, finura y brillantor insuperable. Ab el seu ús, la dòna jove es realsa sa hermosura y la dama de edat rejuveneix y embelleix. Desaparexen els barps, taques, pigues, grans, etz., y les cares graxoses. *Se garantisa. UN FRASCO: 4 PESSETES*

Reservats tots los drets de propietat artística y literaria

Paper de Fills d'A. Fàbregas — *Establiment gràfich Thomas-Barcelona*